

ประสบการณ์การเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์

LEARNING EXPERIENCE OF HUMANISTIC CARE

อัญญา พลตเปลื้อง

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีนรัช

อัจฉรา มีนาสันติรักษ์

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

ดวงใจ เปลี่ยนบำรุง

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

ชุตินา รักษ์บางแหลม

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช

ศรีเสาวลักษณ์ อุ่นพรมมี

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อประสบการณ์การเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ใช้การศึกษาด้วยวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง โดยเป็นอาจารย์ที่เข้าร่วมการพัฒนาศักยภาพด้านการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ที่ College of Mount of Saint Vincent นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวนทั้งสิ้น 15 ราย ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล และบันทึกเสียง ร่วมกับการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ ตามแนวคิดของเบนเนอร์ ผลการวิจัยพบว่า

การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์เป็นการปฏิสัมพันธ์กันของบุคคลบนพื้นฐานของความเข้าใจ ให้ความสนใจ เอาใจใส่ในการช่วยเหลือหรือปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ยอมรับในความเป็นบุคคล โดยมีความเข้าใจในความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยแนวทางการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การรับรู้การให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ผู้เรียนเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยการเข้าใจตนเองก่อนโดยใช้การทำสมาธิ แล้วเริ่มเรียนรู้ผู้อื่นด้วยการใช้ประสาทสัมผัส โดยเฉพาะการฟังอย่างตั้งใจ

2) ทำความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ ด้วยการเข้าใจในประสบการณ์ที่มีคุณค่าของแต่ละบุคคล
3) การเรียนรู้ผ่านสภาพจริง ด้วยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ไปสัมพันธ์กับผู้อื่น
และสิ่งแวดล้อมในบริบทจริง และ 4) การสะท้อนคิด ผู้สอนกระตุ้นความคิดในมุมมองต่าง ๆ ที่
ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเองและเข้าใจต่อเหตุผลของแต่ละคน ผลจากการศึกษานี้ ผู้สอน
สามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางสุขภาพ ผู้ให้บริการทางด้านสุขภาพ
สามารถนำแนวทางการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ใช้ในการปฏิบัติการ
บริการแก่ผู้ป่วย และทุกคนสามารถนำการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์มาประยุกต์ใช้ในการ
การดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : ประสบการณ์, การเรียนรู้, การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์

Abstract

The purpose of this study was to gain an understanding of learning experience of humanistic care. Qualitative approach with hermeneutic phenomenology technique was used in the study. The purposive sampling was used for this study consisted of 15 instructors that participant in Humanistic Nursing Care Program at College of Mount of Saint Vincent, New York, USA. The data collections used were in-depth interview, a tape recorder, and personal documents. The method described by Hermeneutic phenomenology under Benner concept was employed to analyze the data. The results of this study showed that:

Humanistic cares were the interaction of individuals on the basis of understanding, empathy, and attention or help to treat other people, accept a person, and understanding of the similarities and differences of each individual. Learning approach to humanistic cares consists of four aspects. 1) The recognition of human values, learners start by learning to understand them before using meditation and then began to learn other people by using the senses by listening attentively. 2) Understanding humanity, learners understand of the valuable

experience of the individual. 3) Learning through real conditions, a learning experience for the students to relate to others and the environment in a real context, and 4) Reflective thinking, the instructor thought-provoking perspectives that make the students understands them and understands the reasons for each one. The results of this study the teachers can use applications in the areas of education and health, Providers of health care services can be guided to learn to care for human values to perform the services to the patients. Anyone can take care that human values are applied in everyday life as well.

Keywords: Experience, Learning, Humanistic care

บทนำ

การพัฒนาาระบบบริการสาธารณสุขไทยในมิติของความเป็นมนุษย์ (Humanized health care) ที่ให้ความสำคัญกับความเป็นองค์รวมของผู้ใช้บริการ คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามเงื่อนไขและข้อจำกัดของผู้ใช้บริการแต่ละราย (ประเวศ วะสี, 2550) โดยผู้รับบริการจะได้รับการบริการที่สมบูรณ์นั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ รวมกัน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ โดยเฉพาะ การให้บริการสุขภาพที่อาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการในการตัดสินใจ วางแผน และแก้ไขปัญหาร่วมกัน การเคารพในคุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ยอมรับในความเป็นตัวตน ยอมรับในการคิดและการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ เป็นการบริการที่ยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง (เพลินตา พรหมบัวศรี, จิรียา อินทนา, กัลยา ศรีมหันต์, เยาวลักษณ์ มีบุญมาก, 2556) หลีกเลี่ยงการตัดสินใจในการให้หรือยุติบริการสุขภาพโดยเหตุผลเชิงทฤษฎี และตามการพิจารณาตัดสินใจจากทีมสุขภาพเป็นหลัก การคำนึงถึงความเป็นองค์รวม ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้บริการ เป็นแนวทางการบริการสุขภาพที่จำเป็นหากต้องมีการจัดระบบบริการสาธารณสุขไทยให้เน้นมิติของความเป็นมนุษย์ (Humanized health care) และจำเป็นต้องมีการทำงานแบบสอดประสานกันระหว่างทีมสหวิชาชีพสุขภาพ ในปัจจุบันหลายสาขาวิชาชีพทางสุขภาพได้มีความพยายามในการปรับระบบการทำงานของวิชาชีพตนให้มุ่งเน้นการดูแลผู้ให้บริการแบบองค์รวม แต่กลับพบว่าก็มีข้อจำกัดในเรื่องของความเข้าใจในความหมาย และวิธีปฏิบัติที่แท้จริง

เกี่ยวกับเรื่องการดูแลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ รวมทั้งการยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติการทำงานแบบดั้งเดิมได้ รวมทั้งการใช้ภาระงานเป็นเหตุสำคัญในการยึดรูปแบบการดูแลผู้ป่วยแบบดั้งเดิม พยาบาลเป็นกลุ่มวิชาชีพด้านสุขภาพที่มีจำนวนมากในระบบสุขภาพ จึงน่าจะเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบบริการสาธารณสุขไทยจากมิติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาเป็นเน้นการดูแลในมิติของความเป็นมนุษย์ (Humanized health care)

สถาบันพระบรมราชชนกได้กำหนดทิศทางของการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และทิศทางการพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการพัฒนาตามปรัชญาการสาธารณสุขแนวใหม่ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, กระทรวงสาธารณสุข, 2560) คือ การเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางและให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จึงได้ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาพยาบาลและการสาธารณสุขในทุกหลักสูตร ให้มีโอกาสในการพัฒนาอบรมทั้งในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับหลักสูตรการดูแลในมิติของความเป็นมนุษย์ (Humanized health care) ให้เข้าใจในความหมาย และการปฏิบัติที่แท้จริง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการเป็นพี่มำนำในการปฏิบัติ การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากสถาบันที่เป็นต้นแบบของการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์มาถ่ายทอดให้กับทีมอาจารย์ นักศึกษา สหวิชาชีพที่ปฏิบัติงานร่วม และการเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ให้ขยายในวงกว้างต่อไป คณะผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการดูแลที่เน้นความเป็นมนุษย์ จึงสนใจศึกษาถึงการเข้าใจในความหมายและแนวทางการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ทำให้สามารถส่งต่อความรู้ ความเข้าใจนั้น ๆ ไปยังนักศึกษาผู้ให้บริการทางสุขภาพและบุคลากรทางสาธารณสุข ซึ่งจะทำให้คุณภาพการบริการทางสุขภาพสามารถตอบสนองความต้องการทางสุขภาพที่มีความเฉพาะบนพื้นฐานของการดูแลที่เข้าใจในความแตกต่างของแต่ละบุคคล และเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้ใช้บริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความหมายและแนวทางการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาการ ตามแนวคิดของมาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) การศึกษาปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ (Hermeneutic Phenomenology) เนื่องจากแนวคิดนี้มีความเชื่อว่า บุคคลมีความสำคัญมากต่อการศึกษา โดยแต่ละคนจะมีความรู้สึกนึกคิดต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง (Leonard, V. W., 1989) ซึ่งเป็นประสบการณ์เฉพาะของบุคคลและเป็นการให้ความหมายตามความคิดของแต่ละคน ที่ อาจแตกต่างจากคนอื่น ประสบการณ์ ชนิดเดียวกันย่อมมีแก่นแท้ (essence) เดียวกัน เป็นโครงสร้างเดียวกัน ตามความหมายที่คนเข้าใจ ร่วมกันหรือเข้าใจตรงกันจากการที่ได้ศึกษาลักษณะร่วมกันของประสบการณ์ในเรื่องเดียวกันจากคนหลาย ๆ คน (Heidegger M., 1962) ซึ่งแนวคิดนี้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลเป็นอาจารย์ในสังกัดพระบรมราชชนกที่เข้าร่วมการพัฒนาศักยภาพด้านการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ที่ College of Mount of Saint Vincent นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และยินดีเข้าร่วมในการวิจัย รวบรวมข้อมูลจากเอกสารใบงาน การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการบันทึกเสียงสิ้นสุดการสัมภาษณ์เมื่อข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความอิ่มตัว ระยะเวลาเก็บข้อมูลอยู่ระหว่างเดือนระหว่างเดือนมิถุนายน – เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561

ผู้ให้ข้อมูล

การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยมีเงื่อนไขการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) คือ เป็นอาจารย์ที่เข้าร่วมการพัฒนาศักยภาพด้านการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ที่ College of Mount of Saint Vincent นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา มีประสบการณ์การสอนในระดับอุดมศึกษา มากกว่า 3 ปี ไม่จำกัดเพศ เต็มใจที่จะให้ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยพบว่าข้อมูลอิ่มตัวจึงยุติการเลือกผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิจัยได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา แบบบันทึกและแนวคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นผ่านการตรวจสอบความ

ครอบคลุมของเนื้อหา (content validity) และตรวจสอบความชัดเจนของภาษาที่ใช้และนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปทดลองใช้กับอาจารย์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยจริงจำนวน 2 ราย เพื่อทดสอบความเข้าใจของ ความหมายและความชัดเจนของข้อความ เนื้อหาที่สามารถตอบโจทย์การวิจัย ความไหลลื่นและความต่อเนื่องของข้อความ ตลอดจนสำนวนภาษา และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้เพื่อสัมภาษณ์จริง

การรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ด้วยตนเองตามแนวคำถามที่ได้เตรียมไว้ ระหว่างการสนทนาผู้วิจัยจับประเด็นของข้อมูล และจดบันทึกสรุปสั้น ๆ พร้อมกับการบันทึกเทปการสนทนา การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายสิ้นสุดลงเมื่อข้อมูลอิ่มตัว (saturated data) โดยพิจารณาจากการที่ไม่มีข้อมูลใหม่มาเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทปแบบคำต่อคำ

ข้อพิจารณาทางจริยธรรม

การวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาและรับรองการวิจัยในคนจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช ทั้งนี้ขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิ์ ผู้วิจัยแนะนำตนเองกับผู้ให้ข้อมูล ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนของงานวิจัย แจ้งสิทธิผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ร่วมวิจัยสามารถถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัยได้ทุกเมื่อหากไม่สะดวกใจ และหากมีการอ้างชื่อในงานวิจัยจะใช้นามสมมติแทนชื่อจริงขอความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัย เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถามข้อมูลเพิ่มเติม และให้เวลาในการตัดสินใจ เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินดีเข้าร่วมการวิจัยและยินดีให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น พร้อมขออนุญาตในการบันทึกเทปก่อนการสัมภาษณ์และการรักษาเทปเสียงเป็นความลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามแนวคิดของ เบนเนอร์ (Benner, P., 1994) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยทำความเข้าใจในกระบวนทัศน์และมิติของเรื่องที่จะศึกษา (Paradigm cases) โดยเริ่มต้นด้วยการอ่านบทสัมภาษณ์และเนื้อหารวมทั้งบันทึกภาคสนามสังเกตความหมายของคำบรรยายทุกขั้นตอน เพื่อทำความเข้าใจกับเรื่องราวทั้งหมด 2) การ

วิเคราะห์ความสำคัญ (Thematic analysis) ในขั้นของการวิเคราะห์นั้นใช้การตีความโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคำถามงานวิจัยเบื้องต้นและเค้าโครงของการศึกษา ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลและเนื้อหาที่สอดคล้องกัน จากนั้นจึงสรุปรวมกันเป็นหมวดหมู่ที่มีความเหมือนกัน และ 3) สรุปรูปแบบที่สามารถอธิบายได้อย่างเป็นรูปธรรม (Exemplars) โดยพิจารณาแต่ละประเด็นและความหมายของคำ การตอบสนองของผู้ให้ข้อมูลหรือผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ จนสามารถสรุปเรื่องที่สามารถอธิบายความหมายของสถานการณ์นั้น ๆ ได้

การสร้างการเชื่อถือให้กับงานวิจัย (Trustworthiness)

ผู้วิจัยตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย การตรวจสอบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการบันทึกภาคสนาม เมื่อพบประเด็นที่เป็นข้อสงสัยผู้วิจัยจะซักถามเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจตรงกัน ในส่วนของตัวผู้วิจัยเอง มีการสะท้อนคิดและพิจารณาตนเกี่ยวกับการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ เพื่อตรวจสอบผลกระทบจากความคิดความรู้สึกของตัวผู้วิจัยต่อกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดกระบวนการของการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ไปให้ผู้ให้ข้อมูลบางรายตรวจสอบความถูกต้องของงานวิจัย ในการนำเสนอผลการวิจัยจะใช้คำพูดของผู้ให้ข้อมูลเพื่อยืนยันความจริงและชัดเจนในทุกประเด็นของการวิเคราะห์และการรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 15 ราย จำแนกเป็น อาจารย์สอนด้านพยาบาลจำนวน 12 ราย อาจารย์สอนด้านสาขาวิชาชีพ จำนวน 3 ราย เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีอายุระหว่าง 30 – 53 ปี และมีประสบการณ์การทำงานที่เป็นอาจารย์ 5 – 30 ปี จากการศึกษาพบว่า มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ความหมายของการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์
2. แนวทางการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย
  - 2.1 รับรู้การให้คุณค่าความเป็นมนุษย์
  - 2.2 ทำความเข้าใจในความเป็นมนุษย์
  - 2.3 การเรียนรู้ผ่านสภาพจริง

- 2.4 การสะท้อนคิด
3. การประยุกต์ใช้การเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย
  - 3.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน
  - 3.2 ด้านการปฏิบัติการพยาบาล
  - 3.3 ด้านการดำเนินชีวิต

ความหมายของการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์

จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายของการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ว่า หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กันของบุคคลบนพื้นฐานของความเข้าใจ ให้ความสนใจ เอาใจใส่ในการช่วยเหลือหรือปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ยอมรับในความเป็นบุคคล โดยมีความเข้าใจในความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งมีประสบการณ์เดิม มีความต้องการและบริบทแวดล้อมที่ต่างกัน ให้ความเคารพในคุณค่าของความเป็นบุคคล ด้วยการแสดงออกที่อ่อนโยน ให้เกียรติและเป็นมิตร ดังคำพูดของผู้เรียน 2 คนที่ให้ความหมายของการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ว่า

“เป็นการดูแลโดยคำนึงถึงความเป็นปัจเจกหรือบุคคลของคนที่เราให้การดูแล โดยผู้ให้การดูแล ต้องคำนึงถึงความแตกต่างในทุกมิติของคนคนนั้น เช่น รากเหง้าความเป็นมา วิธีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม สังคมสิ่งแวดล้อม เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ หรืออื่น ๆ ที่แวดล้อม”

“การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วย มีการดูแลที่เข้าถึงจิตใจซึ่งกันและกัน เข้าใจความรู้สึกนึกคิด และให้ความสำคัญต่อคุณค่า และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งผู้ป่วยทุกคนล้วนต้องการการยอมรับการให้เกียรติ และการดูแลที่เท่าเทียมกัน”

นอกจากนี้ในการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ผู้ให้การดูแลควรคำนึงถึงการเปิดใจยอมรับผู้อื่นโดยไม่อคติ และไม่นำความรู้สึกนึกคิดที่เคยรับรู้แต่เดิมนั้นมาตัดสินบุคคลที่ให้การดูแล ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ที่ว่า

“การใส่ใจในทุกการแสดงออกที่ผู้รับบริการต้องการจะสื่อสารกับ
ผู้ให้บริการ โดยไม่ใช้ความรู้สึก ภูมิหลังของตนเป็นตัวตัดสิน
ความหมายของการสื่อสาร และตอบสนองความต้องการนั้นได้อย่าง
ตรงประเด็น”

“ความเข้าใจ ความเห็นใจ ความรู้สึก ถึงความต้องการของผู้ที่เรา
ดูแล โดยไม่นำเอาความนึกคิดของตนเองที่เคยรับรู้มาก่อนทั้งในอดีต
และปัจจุบันที่ได้รับมานั้น ไปกำหนดความรู้สึกของตนเองไว้ล่วงหน้า
แต่เป็นการเปิดใจ ยอมรับฟัง ถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้ที่เรา
ดูแล โดยปราศจากความมีอคติทั้งปวง ยอมรับและรู้สึกถึงความมี
คุณค่าในตัวตนของผู้ที่เราดูแล ด้วยความรักที่อยากจะให้ผู้ที่เราดูแล
นั้นมีความสุข”

“การแสดงออกที่เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส เคารพให้เกียรติและ
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล สุภาพอ่อนน้อม แต่
กระตือรือร้น ไม่นิ่งเฉย อย่างที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกัน”

ทั้งนี้ในการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ผู้ให้การดูแลแก่บุคคลใด ๆ พึงคำนึงถึง
ความแตกต่าง เอกลักษณ์ และความความต้องการของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ควรให้การ
ดูแลบุคคลเหล่านั้นด้วยความใส่ใจเป็นเฉพาะรายบุคคล ทั้งนี้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็น
มนุษย์ระหว่างผู้ให้บริการด้านสุขภาพและผู้รับบริการ ทั้งยังรวมไปถึงการดูแลนักศึกษาด้วย
เนื่องจากผู้สอนควรให้ความเข้าใจ เอาใจใส่นักศึกษา โดยคำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะบุคคล
ด้วยเช่นกัน

แนวทางการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์

ในการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ผู้สอนได้กำหนดการเรียนรู้เพื่อให้
ผู้เรียนค่อย ๆ เกิดความเข้าใจคุณค่าความเป็นมนุษย์ด้วยการสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ผ่าน
รูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายในชั้นเรียน ได้แก่ การบรรยายแบบมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ
การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาชุมชน การศึกษานอกสถานที่ การนำเสนอ การแบ่งกลุ่ม
อภิปราย การแสดงบทบาทสมมุติ และการทำรายงาน ซึ่งวิธีการสอนเหล่านี้ก่อให้เกิดความรู้ที่

เป็นแก่น (essence) ของการจัดการเรียนการสอน ที่ผู้เรียนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ได้ดังนี้

1. รับรู้การให้คุณค่าความเป็นมนุษย์

ก่อนเริ่มการเรียนผู้สอนจะให้ผู้เรียนทำสมาธิก่อนเพื่อให้ทุกคนได้อยู่กับตนเอง ผ่อนคลายในเรื่องที่กังวล และมีความพร้อมที่จะเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ผู้สอนใช้เสียงเพลงจังหวะช้า ๆ เบาสบาย ไม่พูดแทรกในขณะที่ผู้เรียนอยู่กับลมหายใจของตนเอง ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“ได้เรียนรู้วิธีการดึงความสนใจของผู้เรียนก่อนเริ่มต้นการเรียน โดยครูให้ทำสมาธิเปิดเพลงเบา ๆ ปิดไฟ หลับตา รู้สึกได้ว่าผ่อนคลาย ก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ดี และสิ่งสำคัญในการเรียนอีกอย่าง คือ การเป็นผู้ฟังที่ดี สนใจฟังผู้พูดและไม่พูดสอดแทรก” เช่นเดียวกับผู้เรียนอีกคนที่พูดว่า

“ก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้อยู่กับตัวเอง เงียบ ๆ โดยให้ฟังเพลงบรรเลง หลับตา ปิดไฟ และอยู่กับลมหายใจของตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้”

จากนั้นผู้สอนจะให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงทฤษฎีหลักของการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ (Humanistic care) ด้วยการอธิบายความหมายของการดูแลในลักษณะต่าง ๆ รวมถึงการเปรียบเทียบแนวทางการดูแลที่เน้นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยกับการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ดังคำพูด

“เราเริ่มการเรียนรู้ทางด้านทฤษฎี คำและความหมายศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้เห็นภาพตัวอย่างการดูแลที่ชัดเจนตามหลักการของการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ทั้งการดูแลที่ดีและไม่ดี หรือการใช้เทคโนโลยีแทนบุคลากรทางการแพทย์ ที่จะทำให้ของการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ไป”

ไม่เพียงแต่การสอนให้เข้าใจถึงทฤษฎีเท่านั้น ท่าทีของผู้สอนยังทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสถึงการให้คุณค่าของผู้เรียนทุกคนด้วย ดังคำพูด

“เห็นแบบอย่างที่ดีของอาจารย์ผู้สอน ที่มีบุคลิกภาพ และลักษณะ
ท่าทางของการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ มีความเข้าใจ
ผู้เรียน และใช้การเรียนรู้ในลักษณะนี้ได้ดีมาก ๆ ที่ผู้เรียนอย่างเรา
สัมผัสได้และนำไปเป็นตัวอย่างที่ดีในการสอนกับนักศึกษาได้”

“อาจารย์ที่สอนเราเป็นระดับ professor แต่ท่านปฏิบัติกับพวก
เราธรรมดาเลย เราไม่รู้สึกเกร็ง ไม่ต้องกลัวพูดผิด ดูท่านอ่อนโยน
และเมตตาพวกเรามาก”

ผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนให้เกียรติกับเพื่อนร่วมห้องที่กำลังพูดหรืออธิบาย โดยจะไม่อนุญาต
ให้พูดแทรก หรือทำกิจกรรมที่เป็นการรบกวนหรือแสดงท่าทีที่ไม่สนใจฟัง ดังคำพูด

“คุณครูจะมองและเอามือแตะที่ปากเป็นการเตือนเพื่อนที่คุยกัน
ในขณะที่เพื่อนอีกคนกำลังอธิบายงานหน้าห้องเรียน ท่านบอกให้เรา
ตั้งใจฟังเพื่อนพูด และให้คิดตามในสิ่งที่เพื่อนพูดเพื่อที่เราจะได้เข้าใจ
ได้มากขึ้น ถ้าไม่เข้าใจก็ให้ถาม ไม่พูดแทรกโดยไม่ขออนุญาต”

การรับรู้การเรียนรู้แบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ควรเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยการเข้าใจ
ตนเองก่อนโดยใช้การทำสมาธิ อยู่กับลมหายใจเข้าออก เพื่อให้ทุกส่วนของร่างกายได้ผ่อนคลาย
และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ รอบกาย แล้วเริ่มที่จะเรียนรู้ผู้อื่นด้วยการใช้
ประสาทสัมผัส โดยเฉพาะการฟังอย่างตั้งใจ เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อสารมายังผู้ฟัง

2. ทำความเข้าใจในความเป็นมนุษย์

ในกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้เข้าใจในความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน ผู้สอนอธิบาย
ให้ผู้เรียนได้เข้าใจในประสบการณ์ที่มีคุณค่าของแต่ละบุคคล ผ่านแนวทางการศึกษาแบบ
ปรากฏการณ์วิทยา โดยผู้สอนได้อธิบายถึงที่มาของการศึกษาประเภทนี้ ซึ่งเน้นที่การพรรณนา
และการตีความเพื่อให้เห็นถึงประสบการณ์ชีวิตและเขียนความเข้าใจนั้นเป็นในลักษณะสะท้อน
เป็นเสียงที่มาจากประสบการณ์ของบุคคล ตามสภาพที่เป็นอยู่เพื่อเชื่อมโยงและการเข้าใจใน
พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากประสบการณ์ชีวิตเดิมของแต่ละคน ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“ในทางวิชาการการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาจะช่วยให้เรา
เข้าใจความรู้สึกนึกคิด ผ่านประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบ การที่

ผู้สอนนำแนวคิดนี้มาใช้ในการเรียนแบบนี้ ช่วยอธิบายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้ลึกซึ้งขึ้น”

“วิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามวิถีคิด ทักษะและประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล อย่างการใช้ชีวิตร่วมกับสมาชิกในกลุ่มที่แม้จะมาจากประเทศเดียวกัน แต่ในแต่ละภูมิภาคยังมีความต่างในวิถีการใช้ชีวิต”

“บุคคลมีคุณค่า ทุกคน ทุกระดับ ทุกเชื้อชาติ เราจึงต้องเรียนรู้และเข้าใจในพฤติกรรมที่เขาแสดงออกด้วยความจริงใจ ไม่อคติ ประสบการณ์ชีวิตของบุคคลแต่ละคนที่มีทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งการคิดแบบนี้เป็นพื้นฐานของแนวคิดทางปรากฏการณ์วิทยา เราต้องให้ความสนใจในความแตกต่าง เรียนรู้และยอมรับสิ่งเหล่านี้”

นอกจากนี้ผู้สอนเน้นการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานของคุณภาพการพยาบาลที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกันของการสื่อสารและทักษะทางการพยาบาล ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“เป็นการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เราดูแลผู้อื่นโดยไม่คิดว่าเขาเป็นเพียงวัตถุหรือสิ่งของ แต่ให้คิดอย่างใส่ใจ เข้าใจว่าเขาเป็นผู้ที่มีความแตกต่าง และมีความต้องการการรักษาและการดูแลที่เฉพาะเจาะจงแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล สามารถนำไปใช้ในการให้การพยาบาลได้เป็นอย่างดี”

สอดคล้องกับผู้เรียนอีก 2 คนที่พูดว่า

“ได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจในความเป็นบุคคล มีเบื้องหลัง มีข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องต่าง ๆ มากมายปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องเหล่านั้น ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป และรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่มาจากภายนอก ที่ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ต่างกัน”

“เรียนรู้พฤติกรรมและธรรมชาติของแต่ละคนซึ่งบางอย่างอาจจะเหมือนกัน บางอย่างอาจจะแตกต่างกันซึ่งความแตกต่างจะช่วยเติมเต็มสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตของกันและกัน”

“ได้เรียนรู้การเอาใจใส่ผู้ช่วยโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และสภาวะปัจจัยที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ และพึงระลึกว่าทุกคนมีความจำเป็น ความคาดหวัง และสถานภาพแตกต่างกันทั้งในการการเงิน และสังคม เราจึงจำเป็นต้องเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล”

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ที่จะทำให้เข้าใจในความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน ผู้เรียนพึงเปิดใจที่จะเข้าใจผู้อื่น เพราะแต่ละคนมีประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน มีการตีความและเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตตามบริบทและสิ่งแวดล้อมที่ประสมแตกต่างกัน ซึ่งผู้เรียนควรเข้าใจและความเคารพในความแตกต่างนี้ด้วย

3. การเรียนรู้ผ่านสภาพจริง

การศึกษานอกสถานที่เป็นการเปิดโลกกว้างทางความคิดของผู้เรียน และช่วยสะท้อนสมรรถนะทางวัฒนธรรม (Cultural competence) ของผู้เรียน และตระหนักรู้ในทุกอย่างรอบตัว จัดเป็นประสบการณ์เรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนได้ไปสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้รู้เท่าทัน มีความเข้าใจ และเห็นใจบุคคลและสรรพสิ่งต่าง ๆ จากวัฒนธรรมที่เราได้เรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสผู้เรียนให้ไปศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนต่าง ๆ ในบริบทจริง ได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เหมือนและแตกต่างกันไประหว่างผู้คน ทำให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยการศึกษาดูงาน การแสดงบทบาทสมมติ เรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายของกลุ่มชนที่อยู่ในนิวยอร์ก เนื่องจากนิวยอร์กเป็นเมืองที่มีผู้คนต่างวัฒนธรรมมาอยู่รวมกัน ฉะนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชนกลุ่มต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นทำให้เข้าใจถึงความเป็นตัวตนของแต่ละกลุ่มชนมากขึ้น สิ่ง

ที่ได้เรียนรู้ ได้แก่ อาหาร ภาษา การแต่งกาย แหล่งที่อยู่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และภาษาที่อยู่ร่วมกันในชุมชนเมืองใหญ่ ซึ่งแม้จะมีความเจริญทางเทคโนโลยี แต่วิถีและรากเหง้าทางวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละชนชาติก็ไม่ได้ถูกกลืนหายไป แต่เป็นความต่างที่อยู่ร่วมกันได้”

“ได้เรียนรู้จากการไปศึกษาชุมชนและสถานการณ์จริงในบริบทต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้คนในบริเวณที่คับคั่งของนักท่องเที่ยวที่มาจากหลายประเทศ ตามสถานที่ที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ กลุ่มคนที่มีเชื้อสายวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในการดำรงชีพคล้ายกัน รวมทั้งการนำละครมาเป็นบทเรียนในด้าน Humanistic care แล้วนำมา วิเคราะห์เพื่อแยกเอาประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ การไปศึกษาชุมชนและสถานการณ์จริงเป็นวิธีการเรียนการสอนอีกแบบหนึ่ง สำหรับการสอนที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจได้เพิ่มมากขึ้น”

การเรียนรู้โดยผ่านสภาพจริงนี้ช่วยเสริมทักษะในการปฏิบัติงานของพยาบาลให้สามารถตอบสนองต่อผู้รับบริการได้ตรงต่อสถานการณ์ตามความเป็นจริง ตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล และยังเป็นการศึกษาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันไปด้วย ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“ การไปศึกษาในพื้นที่จริงทำให้เราได้เห็นกิจกรรมในชีวิตประจำวัน วิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของบุคคล ทุกอย่างมีความหมายต่อทุกคน มีคุณค่าต่อความรู้สึกนึกคิด บุคคลต้องการความช่วยเหลือทุกคน ขึ้นกับเราเปิดโอกาสพร้อมที่จะช่วยเหลือแบบไม่มีเงื่อนไขหรือไม่ ตรงนี้เราเอาไปปรับใช้ในการพยาบาลผู้ป่วยและสอนนักศึกษาได้”

“มีการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนมอบหมายให้ศึกษากลุ่มชนที่อยู่ในนิวยอร์กตามที่สนใจและเดินทางไปเองเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มชนดังกล่าว ทำให้ฝึกการเดินทางในต่างแดน การยอมรับและ

การปรับตัวเพื่อเผชิญความจริงที่เกิดขึ้น ความอดทนอดกลั้นและการ ปล่อยวาง เมื่อต้องเผชิญกับความขัดแย้งภายในจิตใจ”

การเรียนรู้ในสภาพจริงจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากการบรรยายและยกตัวอย่างสถานการณ์มาประกอบเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนเท่านั้น แต่เป็นการเสริมการเรียนรู้แบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ นอกห้องเรียน ได้ศึกษาความแตกต่างทางสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต จึงเป็นการเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในคุณค่าความเป็นมนุษย์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. การสะท้อนคิด

การสะท้อนคิด เป็นการกระตุ้นความคิดบนพื้นฐานประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลมาใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้และมีการสะท้อนกลับ โดยระลึกตามความรู้สึกของตัวเองว่า จำได้ว่าอย่างไร รู้สึกอย่างไร แล้วเชื่อมโยงให้เห็นคุณค่าของประสบการณ์นั้น ๆ ซึ่งในการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนใช้การสะท้อนคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“ครูเน้นให้เราได้สะท้อนคิดผ่านการศึกษาดูงานในสถานที่สำคัญจากการชมละคร จากเหตุการณ์ที่ไปประสบมา นำประสบการณ์ที่ได้รับมาวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ทำให้มีโอกาสแสดงความรู้สึก นึกคิดและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา”

“ได้เรียนรู้กระบวนการที่เราได้สะท้อนความคิดออกมา และเหตุผลของการกระทำของเราในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อที่เราจะสามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น”

ผู้สอนใช้การสอนในชั้นเรียนที่ค่อยเป็นค่อยไป ไม่รีบเร่ง ควบคู่ไปกับการยกตัวอย่างให้เห็นภาพที่ชัดเจนและอธิบายถึงเหตุผลของแต่ละคน รวมถึงการตอบสนองและการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ในสถานการณ์นั้น ๆ ควรเป็นอย่างไร โดยมอบหมายให้ผู้เรียนเล่าถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา และอธิบายถึงว่าเราได้ผ่านประสบการณ์นั้นมาได้อย่างไร และรู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์นั้น

“การสะท้อนคิดเป็นวิธีการหลักที่จำเป็นสำหรับ Humanistic เพราะเริ่มจากก่อนศึกษาเรื่องราวหนึ่ง ต้องสามารถสะท้อนคิด เรื่องราวนั้นเพื่อวางแผนปฏิบัติ และขณะที่เรียนรู้ต้องสะท้อนคิดเพื่อ ปรับ แก้ไข ประเมินตรงตามวัตถุประสงค์ของการทำงานนั้น ๆ และ สุดท้ายเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมก็สะท้อนคิดได้ถึงข้อดี ข้อเสีย ข้อที่ควร พัฒนา และข้อเสนอแนะในเรื่องราวต่อไปได้”

“การมอบหมายงานให้คิดวิเคราะห์และสะท้อนคิดประเด็นที่ เกี่ยวกับ Humanistic care ในบริบทต่าง ๆ เช่น ประสบการณ์ที่เรา ภูมิใจ การสะท้อนประเด็นความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นต้น ทำให้ผู้เรียน มีความเข้าใจได้มากขึ้น”

นอกจากนี้ผู้สอนยังใช้คำถามในการกระตุ้นความคิดของผู้เรียน เพื่อหาคำตอบให้กับ ตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ตนเองรู้ ที่ตนเองเชื่อ และให้คุณค่ากับเหตุการณ์ที่ได้ เผชิญและนำไปพัฒนาตนเองหรือพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นในอนาคต ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“หลังจากที่ได้ดูละครบรอดเวย์เรื่อง Lion King คุณครูให้พวกเรา สะท้อนความคิดที่มีต่อตัวละครในเรื่อง รวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ใน เรื่อง ซึ่งเพื่อน ๆ ในห้องก็จะมีประเด็นที่ตนเองสนใจนำมาแลกเปลี่ยน และสะท้อนมุมมองความคิดของแต่ละคนได้น่าสนใจ มีเพื่อนสะท้อน คิดเกี่ยวกับตัวละครที่ชื่อ Scar ที่ขาดความรับผิดชอบในฐานะผู้นำ ไม่ทำหน้าที่เพื่อส่วนรวม เอาแต่ประโยชน์ส่วนตน เพื่อนได้สะท้อนคิด มุมมองให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากการขาดภาวะผู้นำ ซึ่งสามารถ นำไปเป็นข้อคิดในการบริหารทางการพยาบาลหรือนำไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้”

นอกจากนั้นแล้วผู้สอนยังให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น ผลัดกันปิดตา พาเดิน แล้วใช้การสะท้อนคิด เพื่อกระตุ้นความคิดในมุมมองต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจ ตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการเรียนการสอนและโอกาสอื่น ๆ การสะท้อนคิดช่วยเพิ่มความตระหนักรู้ในสิ่งที่ตนเองกระทำหรือเผชิญอยู่ในประสบการณ์นั้น

ๆ โดยที่ผู้สอนใช้การตั้งคำถามต่อให้ผู้เรียน ซึ่งเป็นการเสริมให้ผู้เรียนตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งทำให้การเรียนรู้แบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์มีความสมบูรณ์มากขึ้น

การประยุกต์ใช้การเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์

จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้แบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์มีความสอดคล้องกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาและปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้คน ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“การเรียนรู้แบบนี้มีความคล้ายกับการเรียนรู้ในหลักของศาสนาพุทธ เพราะพระพุทธเจ้าก็ทรงสอนให้เราเข้าใจในหลักธรรมะ และสอนให้เราเข้าใจในความแตกต่าง ไม่ใช่ตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่ว่าจะเป็นการดูแล หรือการตัดสินใจต่าง ๆ และการจะให้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์นั้นมีความเกี่ยวข้องกับการศาสตร์ทางการแพทย์หรือทางการแพทย์เป็นอย่างยิ่ง”

ทั้งนี้การเรียนรู้แบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการปฏิบัติการพยาบาล และด้านการดำเนินชีวิต ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน

อาจารย์ที่ได้รับการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์สามารถนำวิธีการเรียนการสอนที่ได้รับในครั้งนี้ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มพูนทักษะทางการสื่อสาร การทำงานเป็นทีมและคุณลักษณะอื่น ๆ ของนักศึกษาได้ ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ การฟังที่ดี การพูด การเขียน การนำเสนอหน้าชั้นเรียน การทำงานเป็นทีม การรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย การรับผิดชอบในตนเองและต่อสังคม จึงเหมาะที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน”

“ปรับใช้ในการเรียนการสอน การดูแลนักศึกษาโดยให้คุณค่าเท่าเทียมกัน เข้าใจนักศึกษาตามที่นักศึกษาเป็น ตามวัฒนธรรมที่แตกต่าง มองตามบริบทที่นักศึกษาเป็น และให้การช่วยเหลือดูแลนักศึกษาอย่างเป็นปัจเจกบุคคล”

ผู้เรียนคนหนึ่งจะนำไปใช้ในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ และประเมินผลเพื่อพัฒนาต่อยอด

“ตั้งใจว่าจะทำการเพิ่มรูปแบบและเทคนิคการสอนแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ในรายวิชาที่สอนและรับผิดชอบ ในปีการศึกษา 2561 อย่างน้อย 1 บทเรียน และทำการประเมินผล หากผลการประเมินดีจะเพิ่มเป็นทั้งรายวิชา ในปีการศึกษา 2562”

“การสอนเป็นพันธกิจหลักของตนเองที่มีต่อนักศึกษา ตั้งใจว่าจะปรับรูปแบบและเทคนิคการสอน โดยสอนเรื่องการบริการด้วยการให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ต่อนักศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขารัฐศาสตร์ สาขาวิชาเทคนิคเกษตรกรรม ในวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา รวมถึงการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ทั้งเรื่องการเรียน ครอบครัวและเรื่องส่วนตัว ด้วย Humanistic care”

ผู้เรียนอีกคนจะนำการใช้คำถามและการสะท้อนคิดที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้กับนักศึกษา เพื่อกระตุ้นความคิดในการดูแลผู้รับบริการของนักศึกษา ตั้งคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“สามารถนำการเรียนรู้ในครั้งนี้นำไปใช้ในการตั้งคำถามสำหรับผู้เรียน โดยเน้นการใช้คำถามและการสะท้อนคิด ให้ผู้เรียนมองเห็นข้อมูลที่สำคัญของผู้รับบริการ และสะท้อนย้อนกลับมาตนเองว่า ได้ให้การดูแลผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร มีการให้แนวทางในการดูแลที่เหมาะสมก็แนวทาง แล้วผู้เรียนจะเลือกแนวทางไหน ด้วยเหตุผลอย่างไร”

2. ด้านการปฏิบัติงานทางการพยาบาล

พยาบาลควรทำให้ผู้ป่วยรู้สึกไว้วางใจ และรู้สึกว่าพยาบาลเข้าใจในความทุกข์ยากของผู้ป่วย รู้สึกอบอุ่นและเป็นมิตร ซึ่งการได้มาซึ่งความรู้สึกดังกล่าวมักเกิดจากปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ป่วย ผู้ดูแล และพยาบาล อาจารย์พยาบาลจึงเห็นว่า การดูแลแบบการให้คุณค่าความเป็นมนุษย์สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้เป็นอย่างดี ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“สามารถนำการเรียนรู้ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล โดยเน้นการปฏิสัมพันธ์แบบองค์รวม ได้สร้างคุณค่า และทัศนคติทางการพยาบาล โดยนำเสนอให้บุคลากรด้านสุขภาพเห็นใจ เข้าใจในความทุกข์ของผู้ป่วย ปฏิบัติกับผู้ป่วยด้วยความเป็นมิตร มีเมตตาธรรม ร่วมกับการรักษาพยาบาลด้วยความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์และการพยาบาลซึ่งการบริการเช่นนี้ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อ ดังนั้นการทำให้ผู้ป่วย ได้รับการปฏิบัติด้วยความเห็นใจเข้าใจ เคารพในศักดิ์ศรีของ ความเป็นมนุษย์ จะช่วยให้พ้นหายจากความเจ็บป่วยได้”

“การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ดีต่อผู้ป่วย เนื่องจากทำให้ได้รับการดูแลที่เหมาะสมตามบริบท ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการมีความพึงพอใจเพราะได้รับการเห็นอกเห็นใจจากพยาบาล เปลี่ยนจากความทุกข์เป็นความสุข เปลี่ยนจากเศร้าโศกเป็นรอยยิ้ม พยาบาลจึงควรให้การพยาบาลอย่างเข้าใจในความเป็นมนุษย์ของแต่ละคนด้วย”

“ใช้หลักการของการให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ กับผู้ร่วมงานทุกคน นำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลคนไข้ และนักศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์”

3. ด้านการดำเนินชีวิต

ผู้เรียนสามารถนำการเรียนรู้แบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยผู้เรียนรู้สึกได้ถึงการพัฒนาและยกระดับจิตใจ เกิดมุมมองที่เห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์ของ

ตนเองและผู้อื่นซึ่งจะนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งกับครอบครัว และการทำงาน ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“การเรียนในครั้งนี้อธิบายได้ว่าพัฒนาจิตของตนเอง ปรับมุมมองของตนเองในการมองผู้อื่น ได้พัฒนาระดับจิตของตนเอง เข้าใจ เห็นใจ มองผู้อื่นด้วยแว่นใส ๆ ไม่กำหนดกรอบหรือตีกรอบผู้อื่น มองคนอื่นตามที่เขาเป็น ไม่ใช่มองตามที่เรายากให้เขาเป็น ซึ่งก่อนที่เราจะเห็นคุณค่าของผู้อื่นได้นั้น เราต้องเห็นคุณค่าของตัวเองก่อน เข้าใจตนเองก่อน ว่าเราเป็นอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร ต้องการให้คนอื่นปฏิบัติต่อเราอย่างไร”

“การนำการดูแลให้คุณค่าความเป็นมนุษย์มาใช้ระหว่างบุคคล ทั้งในครอบครัว การทำงานกับเพื่อนร่วมงาน การสอนนักศึกษา การทำงานและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ก็จะทำให้มีความสุขในชีวิตกันมาก และหากทุกคนในโลกนี้สามารถใช้การดูแลให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ได้ทุกคน ก็จะทำให้สังคมเป็นสังคมที่มีความสุข ไม่มีปัญหาทางด้านจิตใจ”

สอดคล้องกับผู้เรียนอีก 2 คน ที่ปรับมุมมอง ความคิดของตนเองในการมองบุคคลรอบข้างอย่างให้คุณค่าในความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน ดังคำพูดของผู้เรียนที่ว่า

“รู้สึกดีต่อการเข้าใจและเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องมีและปฏิบัติต่อกัน ทั้งในหน้าที่การงาน ครอบครัว และการทำงานประจำวัน เพราะการให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ เป็นจุดที่สำคัญมากต่อมนุษย์ด้วยกัน มนุษย์พึ่งปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยความเป็นมนุษย์ เพราะในสังคมปัจจุบันเราใช้เทคโนโลยีเพื่อปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ขาดการแสดงออก ขาดความใส่ใจต่อความรู้สึก หรือสังเกตบุคคลรอบข้าง ถ้าในสังคมพึ่งดูแลและปฏิบัติต่อกันแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ คุยกันมากขึ้น จะลดความขัดแย้ง ทุกคนจะอยู่กันอย่างสงบและมีความสุข”

“ต่อไปนี้จะปฏิบัติต่อบุคคลทุกคนด้วยการให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ คือรู้ว่าแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน มีพื้นฐานไม่ว่าจะความคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ ความรู้สึกที่แตกต่างกัน โดยเราจะไม่ตัดสินบุคคล ๆ นั้นหรือเรื่องราว ๆ นั้นด้วยความคิด ความคิดเห็น หรือการรับรู้ของตนเอง แต่จะมองภาพแบบองค์รวม และปฏิบัติด้วยความเข้าใจ ไม่ใส่หรือรู้สึกร่วมกับเรื่องราวนั้น ๆ”

จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้แบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ สามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตได้ โดยผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเกิดการเรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่นตามความเป็นจริงที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันไป แล้วจึงปฏิบัติต่อกันอย่างเห็นคุณค่าของกันและกัน

สรุปและอภิปรายผล

การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบนพื้นฐานของความเข้าใจ ให้การช่วยเหลือหรือปฏิบัติต่อกันอย่างยอมรับในความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ให้ความเคารพในคุณค่าของความเป็นบุคคล ด้วยการแสดงออกที่อ่อนโยน ให้เกียรติและเป็นมิตร การดูแลด้วยความเห็นอกเห็นใจ ปลอดภัยและให้กำลังใจ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้วยความเข้าใจนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพยาบาล (Hwang, H. L., Tu, C. T., Chen, S., & Wang, H. H., 2012) (Swanson, K. M., 1991) ในการดูแลบุคคลใด ๆ ที่มีความแตกต่างกัน มีเอกลักษณ์และมีความความต้องการที่แตกต่างกัน ผู้ให้บริการควรให้การดูแลบุคคลเหล่านั้นด้วยความใส่ใจเป็นเฉพาะรายบุคคล เปิดใจยอมรับผู้อื่นโดยไม่อคติ และไม่นำความรู้สึกนึกคิดที่เคยรับรู้มาก่อนนั้นมาตัดสินบุคคลที่ให้การดูแล สอดคล้องกับลี (Lee, P. R., 1975) ที่ว่า หัวใจสำคัญของความเป็นมนุษย์อยู่ที่การให้คุณค่าในความเป็นมนุษย์ และการปฏิบัติต่อกันเป็นการเฉพาะแต่ละบุคคล การดูแลผู้ป่วยโดยตรงจะทำให้เกิดสายสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วย ครอบครัว และบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งพยาบาลถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีสิทธิพิเศษ (privilege) ที่มีโอกาสได้ใกล้ชิดในการดูแลผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ได้พูดคุยอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้ป่วยได้รับทราบ จากการศึกษาพบว่า แนวทางการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย 1) การรับรู้การให้คุณค่าความเป็นมนุษย์

2) การทำความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ จากการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดอัตถิภาวะ (Existentialism) ของ นอดดิงส์ (Noddings, 1995) ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานที่อธิบายถึงความ เป็นมนุษย์ว่า “เราและสรรพสิ่ง มีอยู่และเป็นอยู่จริง เราจะเห็นตัวตน มีตัวตนในโลกนี้เราต้อง เปิดกว้างตัวเราเพื่อเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ (we exist in the world, we have on the culture) การทำความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้นและประยุกต์ความรู้นี้ไป ใช้เพื่อตระหนักในความสัมพันธ์ รู้ทันและเข้าใจวัฒนธรรมที่ปัจจัยพื้นฐานในการแสดงออกของ มนุษย์ 3) การเรียนรู้ผ่านสภาพจริง วิธีการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงเป็นวิธีการสอนที่สามารถ กระตุ้นความคิด ประสบการณ์เดิม และประสบการณ์ใหม่มาเพื่อทำความเข้าใจ และนำมา เชื่อมโยงความเป็นเหตุเป็นผลของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และ 4) การสะท้อนคิด ซึ่งจัดได้ว่าเป็นเครื่องมือสำหรับพยาบาลและผู้รับบริการในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อให้ทราบถึง ความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ และพยาบาลสามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ อย่างถูกต้อง การสะท้อนคิดทำให้เกิดการตระหนักรู้ (awareness) เช่น เมื่อมีอาการโกรธ จำเป็นต้องตระหนักรู้ถึงอาการเตือนของความโกรธ (warning sign of angry) เมื่อเกิดความ ตระหนักเราจะสามารถตัดสินใจที่จะทำอย่างไรกับสถานการณ์นั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม จากการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดของ (มกราพันธ์ จุฑารสก์, เพลินตา พรหมบัวศรี, วัชร อมรโรจน์วรวุฒิ, ศุภกรใจ เจริญสุข, ประเสริฐ อุตโตหิ, อนิษฐา จุฑารสก์ และอรพิน สว่างวัฒนา, 2560) ที่ว่า การสะท้อนคิดอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการคิดใคร่ครวญ ไตร่ตรองในเหตุการณ์หรือ ปรากฏการณ์ที่ประสบสามารถนำมาเป็นบทเรียนในชีวิตประจำวันได้ทุกเรื่องทุกเวลา การ เรียนรู้ที่ได้จะถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ครั้งใหม่ และจากการศึกษาที่ สอดคล้องกับแนวคิดของลาร์รีวี (Larriee, B., 2000) ที่เสนอให้นำการสะท้อนคิดมาใช้ ทางการศึกษาซึ่งการสอนโดยการใช้ความคิดในมุมมองที่แตกต่างกันจะทำให้เกิดการใช้ทักษะ ที่ต่างกันไปเกิดเป็นการพัฒนาที่ดีขึ้น การเรียนรู้นี้เป็นกระบวนการที่มีความเป็นพลวัต และจาก การศึกษาของ (รุ่งกาญจน์ วุฒิ อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, ฤตินันท์ สมุทร์ทัย และอัจฉราพร ศรี ภูษณาพรรณ, 2558) พบว่า มีการใช้รูปแบบการสอนแบบสะท้อนคิดในวิทยาลัยพยาบาลใน สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยที่การสอนแบบสะท้อนคิดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง และเน้นให้ผู้สอนมีการใช้กระบวนการคิดทุกขั้นตอน แต่รูปแบบการสอนแบบสะท้อน

คิดยังมีขั้นตอนที่ยังไม่มีความชัดเจน จึงควรมีการพัฒนาการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน และมีคู่มือในการจัดการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิดด้วย

จากการศึกษาแนวทางการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติอย่างแท้จริง ได้เห็นและเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้กระบวนการ ดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ทั้งในฐานะของผู้เรียนและได้รับการยอมรับในฐานะของความเป็นมนุษย์ที่มีความเป็นปัจเจกบุคคล จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาสำหรับบุคลากรด้านสุขภาพในศตวรรษที่ 21 (2557-2561) ที่เน้นจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเข้าใจทุกข์ของผู้ป่วย ผลจากการศึกษานี้สอดคล้องกับ (นิทรา กิจธีระวุฒิมวงษ์ และ ภูติท เตชาตีวัฒน์, 2555) ที่ว่า การพัฒนาคนต้องเปลี่ยนจากระบบการสอนดั้งเดิมที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางมาเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีจุดเน้นของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ได้เรียนรู้และปฏิบัติจากสถานการณ์จริง ปฏิบัติกับผู้ป่วยจริงนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาตามความต้องการของผู้ป่วยเป็นรายบุคคล (คมวัฒน์ รุ่งเรือง และศรีนยา พลสิงห์ชาญ, 2558) 2) ด้านการปฏิบัติกรพยาบาล พยาบาลมีศักยภาพในการให้การพยาบาลโดยคำนึงถึงความเป็นตัวตนและความต้องการของผู้ป่วย ความเข้าใจในการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์จะทำให้พยาบาลให้การพยาบาลได้อย่างมีความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ จากการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ (สุรีย์ ธรรมิกบวร, 2561) ที่ว่า การพยาบาลด้วยหัวใจที่มีความเป็นมนุษย์นั้นสามารถทำได้โดยการพัฒนาศักยภาพของพยาบาลให้มีความรู้ความเข้าใจด้านปรัชญาและแนวคิดสุขภาพองค์รวม และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้พยาบาลได้มีสัมพันธภาพที่ดี มีความเอื้ออาทร ให้การพยาบาลด้วยหัวใจ และมีความสุขในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้งานนั้นมีคุณค่าทั้งต่อตนเองและผู้รับบริการ และ 3) ด้านการดำเนินชีวิต ในการเรียนรู้คุณค่าในความเป็นมนุษย์ที่มีความเป็นปัจเจกนี้ ทำให้เข้าใจในการดำเนินชีวิตของผู้อื่นมากขึ้น ไม่นำความรู้สึกของตนเองไปตัดสินการกระทำของผู้อื่น แต่ให้เข้าใจผู้อื่นตามบริบทที่เขาเผชิญและรับรู้ (คัทลียา ศิริภัทรากูร แสนหลวง และ อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม, 2560) ในการดำเนิน

ชีวิตนั้น ทุกคนควรสร้างความอ่อนโยน มีน้ำใจต่อผู้อื่นและมอบความเมตตาต่อผู้อื่นจนเป็นอุปนิสัยในชีวิตประจำวัน ก็จะทำให้พบว่า ผู้อื่นก็จะให้ความเมตตาต่อกลับแก่เราเช่นเดียวกัน ความเมตตาจะช่วยให้งานสำเร็จด้วยดี เสมือนกับทำให้ก้อนน้ำแข็งขนาดใหญ่ละลายได้อย่างง่ายดาย ทำให้ความผิดใจกันหมดสิ้นไป เหลือแต่ความไว้วางใจกันและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความอ่อนโยนและมีน้ำใจต่อกันจึงเป็นมารยาทสังคมที่เลือกกระทำได้

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลจากการวิจัย พบว่า การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์เป็นการปฏิสัมพันธ์กันของบุคคลบนพื้นฐานของความเข้าใจ เอาใจใส่ในการช่วยเหลือหรือปฏิบัติต่อบุคคลอื่น มีความเข้าใจในความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ดังนั้นผู้สอนควรประยุกต์ใช้ความหมายของการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้นักศึกษามีความเข้าใจถึงการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ที่ต้องคำนึงถึงความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาให้การดูแลผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้ให้บริการทางด้านสุขภาพสามารถนำแนวทางการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ใช้ในการปฏิบัติบริการแก่ผู้ป่วย และทุกคนสามารถนำการดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี

2. จากผลจากการวิจัย พบว่า แนวทางการเรียนรู้การดูแลแบบให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย การรับรู้การให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ การทำความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ การเรียนรู้ผ่านสภาพจริง และการสะท้อนคิด ดังนั้นผู้สอนควรดำเนินการดังนี้ เริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการเข้าใจตนเองก่อนโดยใช้การทำสมาธิ แล้วเริ่มเรียนรู้ผู้อื่นด้วยการใช้ประสาทสัมผัส โดยเฉพาะใช้การฟังอย่างตั้งใจ จากนั้นจึงจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเข้าใจในประสบการณ์ที่มีคุณค่าของแต่ละบุคคล เสริมประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการจัดให้ผู้เรียนได้ไปสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมในบริบทจริง และผู้สอนกระตุ้นความคิดในมุมมองต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเองและเข้าใจต่อเหตุผลของแต่ละคน

เอกสารอ้างอิง

- นิทรา กิจธีระวุฒิมวงษ์ และ ภูติท เตชาติวัฒน์,. (2555). การจัดการเรียนโดยใช้บริบทเป็นฐาน: กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของนโยบายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 26(1),80-100.
- คมวัฒน์ รุ่งเรือง และศรินยา พลสิงห์ชาญ. (2558). การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. *วารสารพยาบาลและการศึกษา*, 8(2), 95-110.
- คัทลียา ศิริภัทรากูร แสนหลวง และ อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม. (2560). พยาบาลควรทำอย่างไรให้ตนเองเป็นผู้มีสุขภาพดี. *พยาบาลสาร*, 44(3),174-182.
- ประเวศ วะสี. (2550). Humanized health care: คินหัวใจให้ระบบสุขภาพ. *รายงานการประชุมวิชาการ 8th HA National Forum 13-16 มีนาคม 2550*.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2540). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร,ป.ธ.9). (2545). *โลกที่ปณี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า .
- เพลินตา พรหมบัวศรี, จิรียา อินทนา, กัลยา ศรีมหันต์, เยาวลักษณ์ มีบุญมาก. (2556). การประเมินผลโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนากระบวนการทัศนในการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์. *วารสารวิทยาลัยพระปกเกล้าจันทบุรี*, 25(1), 39-49.
- มกราพันธ์ จุฑารสก, เพลินตา พรหมบัวศรี, วัชรี อมรโรจน์วรวุฒิ, ศุภร์ใจ เจริญสุข, ประเสริฐ อัดโตหิ,อนิษฐา จุฑารสก และอรพิน สว่างวัฒนา. (2560). การสะท้อนเส้นทาง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 27(2), 31-46.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุ่งกาญจน์ วุฒิ อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, ฤตินันท์ สมุทร์ทัย และอัจฉราพร ศรีภูษณาพรรณ. (2558). การศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ใหม่ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. *วารสารพยาบาลและการศึกษา*, 8(2), 9-23.

- สหัทยา รัตนะจรณะ, กิ่งดาว การะเกด และ รัตนัณรส วงศ์อุตม. (2558). การพยาบาล: มุมมองของผู้ป่วยที่เข้ารับการร้กษาในร้กพยาบาล. *วารสารการพยาบาลและการศ้กษา*, 8(4), 140-152.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขปีงบประมาณ 2560*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- สุรีย์ ธรรมิกบวร. (เข้าถึงเมื่อ 8 กรกฎาคม 2561). *การพัฒนาศ้กยภาพบุคคลากร: การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์*. เข้าถึงได้จาก สืบค้นจาก <http://www.nurse.ubu.ac.th/sub/knowledgedetail/1.pdf>
- Benner, P. (1994). *Interpretive Phenomenology*. Thousand Oak: CA: SAGE.
- Heidegger M. (1962). *Being and Time (MacQuaeie J. & Robinson E. trans)*. New York: Harper & Row.
- Husserl, E. (1965). *Phenomenology and the Crisis of Philosophy (Lauer Q. trans.)*. Harper & Row,: New York.
- Hwang, H. L., Tu, C. T., Chen, S., & Wang, H. H. (2012). Caring behaviors perceived by elderly residents of long-term care facilities: Scaled development and psychometric assessment. *The International Journal of Nursing Studies*, 49(2), 183-190.
- Larrivee, B. (2000). Transforming teaching practice: becoming the critically reflective teacher. ใน *Reflective Practice*, 1 (หน้า 293-5).
- Lee, P. R. . (1975). *Epilogue. In: J. Howard and A. Strauss (Eds.). Humanizing Health Care. pp. 305-316*. New York: John Wiley & Sons.
- Leonard, V. W. (1989). A Heideggerian Phenomeno-logic perspective on the concept of the Person. ใน *Advances in Nursing Science*; (หน้า 9: 40-55.).
- Noddings. (1995). *Philosophy of Education*. Colorado: Westview Press.
- Swanson, K. M. (1991). Empirical development of a middle range theory of caring. *Nursing Research*, 40(3), 161-166.